

به نام خدا

برنامه ریزی آموزشی

ویژه کارشناسان بهداشت محیط

امیر علی حیدری مسئول واحد آموزش سلامت مرکز بهداشت استان اصفهان

دکتری آموزش و ارتقای سلامت

اسفند ۱۴۰۱

برنامه ریزی فعالیت های آموزشی

سوالات کلیدی که هنگام برنامه ریزی آموزشی باید پرسید.

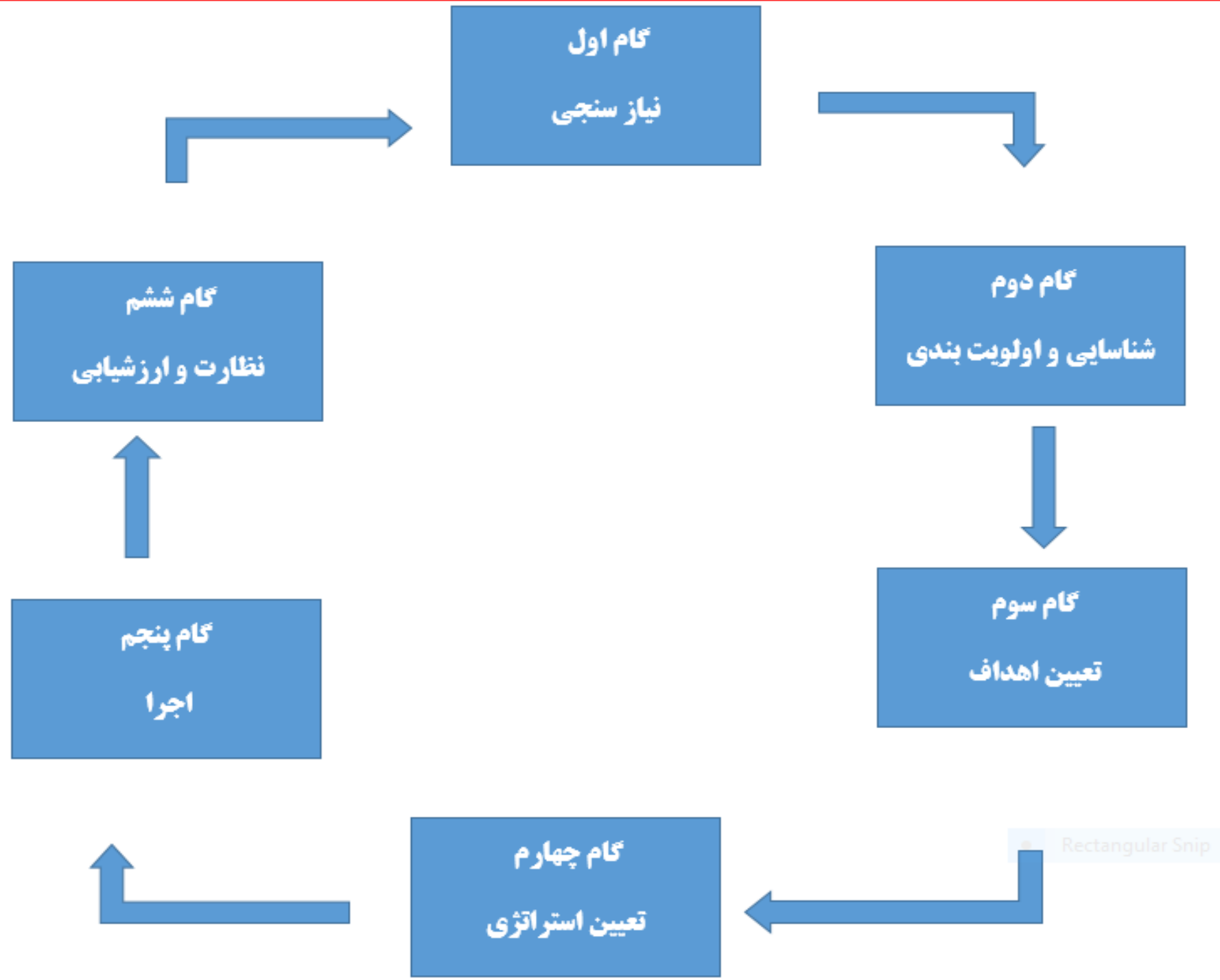
- چه کاری انجام خواهد شد؟.
- چه زمانی انجام می شود؟.
- کجا انجام خواهد شد؟.
- چه کسی آن را انجام خواهد داد؟.
- چه منابعی مورد نیاز است؟

مزایای برنامه ریزی فعالیت های آموزشی

اولاً، مطابقت منابع با حل مشکل
ثانیا، بهترین استفاده از منابع کم.
ثالثاً، جلوگیری از تکراری شدن یک موضوع
چهارم، اولویت بندی نیازها
در نهایت، بهترین روش برای حل یک مشکل

اصول برنامه ریزی فعالیت های آموزشی

برنامه ریزی با نیاز جامعه انجام شود
با افراد درگیر در اجرای یک فعالیت برنامه ریزی کنید.
همه منابع مرتبط جامعه را شناسایی و استفاده کنید.
برنامه ریزی باید انعطاف پذیر باشد نه سخت و سخت.
فعالیت برنامه ریزی شده باید قابل دستیابی باشد

گام اول نیازسنجی

انجام نیازسنجی اولین و احتمالاً مهم ترین مرحله در هر فرآیند برنامه ریزی آموزشی موفق است.

نیازسنجی فرآیند شناسایی و درک مشکلات بهداشتی جامعه و علل احتمالی آنهاست

در حال حاضر طبق دستورالعمل وزارتی دو یا سه سال یکبار در سه تیم (معتمدین و مسئولین ، تیم مردم ، تیم سلامت) انجام می شود

منابع نیازهای بهداشتی

منابع اولیه نیازهای بهداشتی با استفاده از تکنیک‌هایی مانند مشاهده، مصاحبه عمیق، مصاحبه با افرادی که اطلاعات دست اول در مورد جامعه دارند و بحث گروهی استخراج می‌شود

منابع ثانویه شاخص‌های موجود بهداشتی و مستندات گزارش فعالیتها و گزارش تحقیقات

مشاهده

برای انجام یک مشاهده، رویدادها را همانطور که در حال رخ دادن هستند تماشا و ضبط کنید.

فرهنگ‌ها، هنجارها و ارزش‌های جامعه در بافت اجتماعی آنها.

مشاهده یک مهارت واقعی است که نیاز به تمرین دارد

مصاحبه عمیق

مصاحبه عمیق زمانی قابل استفاده است که بخواهید باورها، شیوه ها، تجربیات و نگرش های فردی را با جزئیات بیشتری بررسی کنید.

از سؤالات باز استفاده شود

حدود ۳۰ تا ۹۰ دقیقه طول می کشد

شناسایی فرد و جلب رضایت و اعتماد او و تعیین زمان مصاحبه

نیمه ساختار یافته (استفاده از چک لیست)

افراد مطلع

افرادی که اطلاعات دست اولی در مورد جامعه دارند.
(رهبران جامعه، رهبران فرهنگی، رهبران مذهبی، و سایر افراد با تجربه در جامعه)

این افراد دیدگاه بخش مهمی از جامعه را نمایندگی می کنند.
اطلاعات دقیقی در مورد جامعه، اعتقادات بهداشتی، اقدامات فرهنگی دارند

بحث گروهی متمرکز

بحث گروهی متمرکز حدود ۶ تا ۱۲ نفر گرد هم می‌آیند تا درباره مشکلات سلامتی به تفصیل بحث کنند. بحث توسط شخصی به نام "تسهیل‌گر" رهبری می‌شود

گام دوم شناسایی و اولویت بندی

اولویت بندی فرآیند چیدمان مشکلات به ترتیب فوریت است. مشکلات بسیار فوری بالای لیست و مشکلات با اهمیت کمتر در پایین لیست

در طول نیازسنجی ممکن است ۲۰ مورد شناسایی شود

نمی توان همه مشکلات سلامتی را هم زمان حل کرد.

معیارهای اولویت بندی مشکلات

بزرگی مشکل (شیوع بالا ، تعداد زیاد از مردم تحت تأثیر دارد ، گستردگی در جامعه)

شدت مشکل (منجر به بیماری جدی، مرگ یا ناتوانی)

امکان مداخله (با منابع موجود حل شود)

مقبولیت سیاسی (نگرانی دولت یا مقامات رسمی که می خواهند مشکل حل شود)

مقبولیت اجتماعی (آیا جامعه واقعاً می خواهد با آن مشکل مقابله کند؟)

گام سوم تعیین اهداف

بدون اهداف فعالیت ها فاقد جهت است و نظارت و ارزیابی دشوار می شود

هدف کلی مبهم است مانند: بهبود رعایت بهداشت فردی اصناف
هدف اختصاصی: خاص تر از یک هدف کلی است و باید قابل
دستیابی باشد. مانند: نتیجه ای که از طریق مداخله آموزش به
دست می آید

عناصر یک هدف

هدف باید به گونه ای نوشته شود که به سوالات زیر پاسخگو باشد
مکان: کجا؟

گروه هدف: گروه هدف کیست؟

زمان: چه زمانی می خواهید به آن برسید؟

دستآورد: به چه چیزی می خواهید برسید؟

میزان دستاوردها: آیا می توانید بهبود سلامت را اندازه گیری کنید که به آن دست یافته اید؟

مثال یک هدف

نیازسنجی نشان داد دفع غیر بهداشتی زباله ها یک مشکل است

هدف کلی : کاهش دفع غیر بهداشتی زباله ها در سطح شهر اصفهان

هدف اختصاصی : کاهش دفع غیر بهداشتی زباله ها به میزان ۵۰ درصد تا پایان سال ۱۴۰۲ در سطح شهر اصفهان

مثال یک هدف

جزئیات بیشتری به این هدف نگاه کنید:

چی؟ دفع بهداشتی زباله

کجا؟ در سطح شهر اصفهان

چه کسی؟ افرادی که زباله ها را بصورت غیر بهداشتی دفع می کنند.

چه زمانی؟ تا پایان سال ۱۴۰۲

میزان دستاورد : حداقل باید ۵۰ درصد کاهش یابد

گام چهارم تعیین استراتژی

برای رسیدن به هر یک از اهداف اعلام شده خود، باید بهترین روش های آموزشی را انتخاب کنید

همه روش های آموزشی برای دستیابی به هر یک از اهداف مناسب نیستند

برخی از روش ها بهتر از سایر روش ها است

اهداف یادگیری و روشهای مناسب آموزشی

روشهای مناسب آموزشی	سطح اهداف یادگیری
سخنرانی همراه با بحث، گفتگو در جلسات عمومی یا گردهمایی های اجتماعی و توزیع مطالبی مانند پوستر و پمفلت	افزایش آگاهی و دانش
رویکردهای فردی مانند مشاوره یا بحث، استفاده از مواد دیداری و سمعی و بصری	تغییر نگرش
آموزش و نمایش عملی و تمرین	افزایش مهارت

انتخاب روش آموزشی

تعداد افراد درگیر
اولویت های یادگیرنده
تناسب روش با فرهنگ محلی
در دسترس بودن منابع شما
روشی که به بهترین وجه با ویژگی های گروه هدف (سن، جنس،
مذهب و غیره) تناسب دارد.

برنامه آموزشی

اهداف روشن

استراتژی

لیست از فعالیت ها

چه کسی به شما کمک خواهد کرد

منابع مورد استفاده

زمان بندی

شاخصها

هدف	استراتژی	فعالیت ها	افراد مسؤل	منابع	زمان	شاخص
کاهش دفع غیر بهداشتی زباله ها به میزان ۵۰ درصد تا پایان سال ۱۴۰۲ در سطح شهر اصفهان	آموزش اعضای خانوار ، داوطلبان سلامت محله و سفیران سلامت خانوار	تشکیل جلسات آموزشی جهت عموم مردم، داوطلبان سلامت محله و سفیران سلامت خانوار	مراقبین و بهورزان و پزشکان مراکز و پایگاه ها و خانه های بهداشت ، کارشناس بهداشت محیط	پوسترها، جزوات،	فروردین تا اسفند ۱۴۰۲	تعداد خانوارها ی که زباله های خانگی خود را بصورت صحیح دفع می کنند.

گام پنجم اجرا

اجرا تبدیل برنامه ریزی، اهداف، و استراتژی به عمل است.

انجام فعالیت‌های آموزشی در یک اجتماع نمونه‌ای از اجرا است.

اعضای جامعه باید تا حد امکان در تمام فعالیت‌های آموزشی مشارکت داشته باشند.

سازماندهی جامعه

فرآیندی است برای ایجاد حساسیت و توانمندسازی جامعه به گونه ای که آنها بتوانند نیازها و اهداف خود را شناسایی و اولویت بندی کنند.

سازماندهی به معنای گرد هم آوردن جامعه برای اقدام جمعی است.

"گروه اصناف"

روش های سازماندهی جامعه

محل کار: (انجمن کشاورزان، معلمان یا یک گروه دانشجویی ، اتاق اصناف)

ویژگی های فردی مشترک : (جنسیت، یا والدین با فرزندان کوچک)

بیماری : (فشار خون ، دیابت،)

مکان : (بخش خاصی از یک روستا ، بلوک شهری)

مهارت آموزی

مهارت آموزی شکل خاصی از آموزش است که نیاز به برنامه ریزی زیادی از قبل دارد.

آموزش انتقال دانش از طریق یادگیری
ولی مهارت آموزی تقویت مهارت از طریق تمرین

با مهارت‌های مناسب می‌توان با مشکلات سلامتی مقابله کرد.

برگزاری جلسات مهارت آموزی

با معرفی و/یا فعالیت یخ شکن شروع کنید. (زمان توصیه شده حدود ۱۰ دقیقه است).

ترتیب موضوعاتی را که ارائه می دهید و برای هر یک از آنها چقدر زمان می گذارید.

دانش و علاقه شرکت کنندگان را اندازه گیری کنید. حدود ۱۰ تا ۱۵ دقیقه برای تکمیل این کار وقت بگذارید.

به شرکت کنندگان توجه کنید.

برگزاری جلسات مهارت آموزی

انعطاف پذیر باشید ممکن است بعضی چیزها آنطور که شما برنامه ریزی کرده اید پیش نرود.
در مورد حفظ علاقه شرکت کنندگان فکر کنید.

نتیجه گیری هر جلسه را با یک خلاصه و یک فرصت پایان دهید

هر جلسه را ارزیابی کنید

شناسایی و بسیج منابع برای آموزش

پرسنل یا نیروی کار

مواد آموزشی

منابع مالی

پیام

یکی از اشتباهات مکرر این است که پیام را از قبل آماده نمی کنند.

جلب توجه مخاطبین

ایجاد دل بستگی

تحریک میل و علاقه

منجر به عمل گردد

انتشار پیام های سلامت

پیش آزمون عبارت است از آزمایش پیام با نمایندگان مخاطبان هدف قبل از انتشار پیام برای مخاطبان گسترده تر.

دریافت بازخورد

انتشار پیام باید با فعالیت های حمایتی دیگری همراه باشد تا فرآیند تغییر رفتار را تسهیل کند.

ثبت فعالیت های آموزشی

فعالیتی که ثبت نشده است انجام نشده است
نمی توان دستاوردها را ارزیابی و نظارت کرد.

گزارش به سطوح بالاتر دهید.

فرمت استاندارد ثبت در سامانه سیب

گام ششم

نظارت و ارزشیابی

نظارت و ارزشیابی بر اجرا

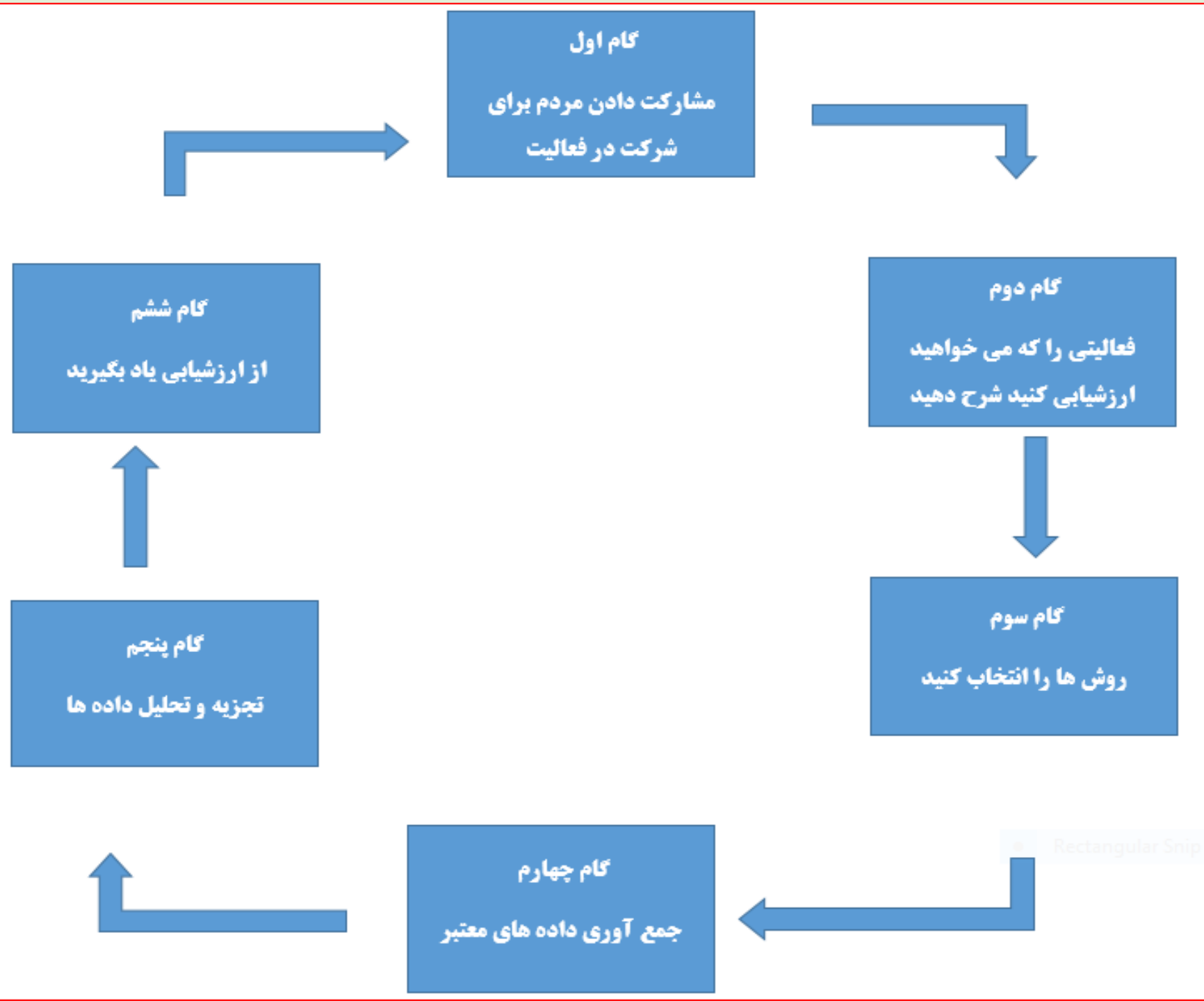
روشی که به شما امکان می دهد بدانید که آیا فعالیت ها طبق برنامه ریزی انجام می شوند یا خیر، نظارت نامیده می شود.

پایش ورودی : آیا منابع مختلف مورد نیاز برای انجام فعالیت های آموزشی وجود دارد یا خیر(نیروی کار، امور مالی، مواد، فضا و زمان)

نظارت و ارزشیابی بر اجرا

پایش خروجی : آیا منابعی که برای فعالیتهای آموزشی خود استفاده کرده‌اید نتایج مورد نظر را به همراه داشته است یا خیر. (تعداد افرادی که پیام‌های آموزشی را دریافت کرده‌اند.)

پایش بر فرآیند : آیا روش‌های آموزش، موضوعات، مطالب، پیام‌ها و غیره مناسب انتخاب شده است (روند اجرای آموزش و نحوه انجام کار)

گام های ارزشیابی فعالیت های آموزشی

گام اول: افراد را برای شرکت در فعالیت ها مشارکت دهید(ملاقات با اعضای جامعه، مطلعین کلیدی، سازمان های غیردولتی در محل)

گام دوم: فعالیت های مورد ارزشیابی را شرح دهید(اهداف، فعالیت ها، روش ها و مواد و همچنین محتوای پیام های مورد استفاده)

گام سوم : انتخاب روش ها (مصاحبه ، مشاهده نحوه انجام کار)

گام های ارزشیابی فعالیت های آموزشی

گام چهارم: جمع آوری داده های (مشاهده، مصاحبه و بحث به طور همزمان استفاده کنید)

گام پنجم: داده ها را تجزیه و تحلیل کنید(داده‌های خام را به درصدها و اعدادی تبدیل کنید)

گام ششم: از ارزشیابی یاد بگیرید (قضاوت درباره دستاوردها، میزان دستیابی به اهداف رفتاری و یادگیری)

